

ACCIÓ VALENCIANA

Boletí quinzenal • Orgue d'ACCIÓ CULTURAL VALENCIANA • Redacció i Administració: Jorge Juan, 13

ANY I - N.º 1

VALENCIA 15 ABRIL 1930

10 CÈNTIMS

EDITORIAL

Al lector...

Heus ací lector, que ens presentem davant teu, disposats a complir amb el deure que se'm proposat, sempre i quant no ens retires el teu ajut, que en aquest cas haurà d'ésser tant com material, moral; d'encoratjament en la nostra labor.

Som els primers en vore que açò que comencem a fer, es d'aspecte ben modest, però hem pensat que calia bastir l'edifici des dels fonaments i que si com esperem per a be de la nostra terra, aquest redreçament del nostre esperit pairal seguix, aquest builletei aniria creixent i complicant—com tot organisme superior—llur estructura—Aleshores nosaltres seriem els primers en cedir el nostre lloc a persones més experimentades i solvents, dins del nostre moviment cultural. Ara en aquestes hores de tan-teig hem volgut nosaltres, grup de jovens que apenes si hem deixat de freqüentar el claustre de la nostra Universitat, lliurar aquesta petita lluita d'ensaig. Del ressó que el nostre pensament tròbe en vosaltres, dependeix que aquest capoll que anem a sotmetre a cultiu, tinga una bella i duradera eclosió.

En avenços que hem donat a la premsa diària i periòdica hem dit ja quin era el nostre propòsit; sols demanem temps i la col·laboració de tots per a complir lo promés. Aspirarem a convertir la nostra fulla, en font informativa de la nostra vida cultural i artística i al mateix temps en mig divulgador de tots els aspectes vius i històrics de la nostra pàtria. Per tal d'assolir-ho farem per dur a aquestes pàgines la veu de tots aquells conreadors autoritzats, de les nostres coses.

Volem per últim dir dues paraules sobre la nostra posició envers els nuclis que en altres terres treballen en un sentit semblant al nostre. Dins del Regne ens sentim germans per igual, de tots els valencians, i a tots els re-cons de la nostra terra dirigirem la nostra atenció, per igual.

A fora, hem de fer constar l'unitat

de llengua i esperit amb Mallòrca, Catalunya i el Rosselló. Som cinc milions d'ànimes les que parlem una mateixa llengua i perçò defensarem sempre la necessitat d'arribar a un acord per a la unificació de les nostres diferències ortogràfiques, si be defensarem amb major energia si cal, el nostre dret a emprar les nostres peculiaritats llingüístiques.

Tampoc oblidem que a l'Estat de França, a l'Occitània hi han onze milions que parlen la llengua d'oc tan similar a la nostra i per lo mateix també cap enllà anirà la nostra atenció i la nostra estima.

Aixís puix, als nostres compatriotes valencians procurarem informar-los de la nostra vida intel·lectual, i per a encoratjar-los amb l'exemple que ens donen els nostres germans d'altres terres, procurarem també que no

desconeixquen lo més salient de les activitats catalanes, mallorquines i occitanes. Com tampoc silenciarem els esforços que a altres terres de llengua vernacle en desgràcia, Basconia, Galícia, realitzen les noves generacions.

L'història ens ha separat políticament i aixís haurà d'ésser sempre, mes pel damunt de les fronteres l'unitat de raça i de llengua ens ha de mantindre ben units. El nostre Jaume I nat a Montpeller, en les terres d'Oc, i comte de Barcelona, ens va incorporar a nosaltres i a les belles illes baleàriques a un mon meravellós, l'hereu directe de la mes pura llatinitat. La nissaga de l'esperit uneix avui setze milions d'homes al Migdia de França i al Llevant de la Península. Sapiam nosaltres situar-nos dins del deure que el present ressorgir històric ens demana.

NOTES MARGINALS

Els dos camins de València

València té oberts, davant seu, dos camins: l'un d'ells travessa l'horta de tarongers florits i va a perdre's en l'estepa castellana; l'altre, segueix la línia lluminosa de la costa i s'enfila pel Pireneu. Cada un va unit a un nom gloriós: el primer és el camí del Cid; el segon, el de Jaume I. Aquell significa la història forçada, el fet consumat; aquest, el retrobament de la pròpia essència nacional. Pel primer vingué l'exèrcit de Felip V, la flama que va destruir la noble ciutat de Xàtiva, la ira que decretà l'anul·lació de la personalitat valenciana; pel segon ivingueren els furs, el parlamentarisme, la cultura i la llibertat.

En aquesta confluència de camins, València dubta, es debat en un dilema angoixós, es manté en la incertitud. De fet ha anat vers el centre, o—per dir-ho més exactament—s'hi ha deixat arrossegat, ignorant la seva pròpia vitalitat, oblidant-se d'ella mateixa. Gairebé desproveïda de defensa geogràfica, sense muntanyes ni rius importants, sense posseir un caràcter enèrgic, ha estat impotent per a defensar-se contra la invasió i ha aca-

bat per desentendre's de la seva missió històrica.

Això, però, no passa d'ésser un fet, i un fet més aparent que real. L'ànima valenciana no és morta. Es endormida. I el son pot fàcilment convertir-se en somni, que és vida.

Sovint em plau de representar-me València com un hort de tarongers, als quals l'hivern fa perdre la flor i el fruit, però espera, confiada, segura que la primavera ha d'arribar-li algun dia.

Si és certa la doctrina fatalista de Spengler—i la història de Roma sembla confirmar-la plenament—cal confessar, almenys, que el poble valencià no ha arribat encara a l'última etapa del seu cicle evolutiu. La decadència no implica necessàriament la mort; de vegades és un repòs, un atur en el camí fatigós per a reprendre forces.

Pel primer camí han fugit de la meua terra, vers altres terres estranyes, molts homes i moltes energies, des de Guillem de Castro i Gil Polo fins al mateix Blasco Ibáñez. Cedien a la llei del mínim esforç, a una atrac-

L. J. J. J. J.

Les Lletres

ció irresistible, a un prejudici de fons arrels. La nostra plenitud cultural repenia principalment de l'equilibri entre el camí de l'estepa i el camí del Pirineu. Però aquest equilibri es va desfer; el segon camí — per moltes causes que un altre dia explicaré — havia quedat obstruït, i aquesta obstrucció significava, no res menys, que la interrupció de la nostra història, l'oblit de la nostra personalitat.

La Reinaxença consistí — més a València que al Principat — en la difícil tasca de restaurar el camí interromput. En aquest grandios retrobament de l'ànima perduda, treballà primer que ningú, ja en el segle XVIII, el notari apòstolic Carles Ros, defensant la llengua pròpia de l'anihilament que l'amenaçava. Al seu darrer, en el llarg temps que va del Decret de Nova Planta als nostres dies, s'han llançat homes ardorosos que sentien, per damunt de la idea de la pàtria, la passió de la pàtria. Ha estat una batalla dura. Els qui han pres part, donant verament la cara, sense subterfugis ni dissimuls, com Miquel Duran, per exemple, ho poden testimoniar.

La lluita, però, no ha estat estèril. L'actual generació valenciana en palesa el resultat. D'altra part, l'esperit popular creat a València pels desen-

certs de la Dictadura ajuden a què el retrobament s'efectuï més ràpidament que no s'hauria efectuat sense l'agressió dictatorial. Fins ara l'agressivitat governamental contra València era antirrepublicana, i sols feria un sector d'opinió; ha calgut que la inconsciència d'una dictadura intel·ligent ataqués allò més íntim del poble valencià perquè aquest reaccionés i s'adonés que tenia una ànima. L'ultratge fet el nom d'en Blasco Ibàñez (que ja havia deixat d'ésser cap d'un partit per a convertir-se en una glòria valenciana); l'ofensiva a l'idioma, en l'acte commemoratiu de la conquesta de la ciutat per Jaume I; el tracte de favor otorgat a Sevilla, i moltes altres coses semblants, han fet més bé que mal, i seran l'únic que haurem d'agrair al dictador i als seus indignes representants.

Avui, el cel s'ha aclarit, i hom veu, perfectament delimitats, tots dos camins. València es debat encara en l'angoixós dilema. Però no és aventurat de predir que aviat prendrà una actitud activa, car de la part del Pirineu el vent ens porta el dolç ressò d'una cançó de segles.

ARTUR PERUCHO.

(De *La Publicitat*.)

lenciana, té en lo llibre de Mateu una forma eminentment literària i concisa. La labor del historiador modern consisteix, no solament en transformar la vida dels segles passats en dades i números i paraules rares que s'amontonen en els fitxers, ordenats per la seua intel·ligència, sinó en tornar a convertir eixes fixes, científicament, sobriament, en recipients nous en els que presentar ja corregits, esmenats i amb ambient apropiat, tots aquells episodis dels hòmens antics; com una mestalla estranya i magnífica de ciència i literatura. I si's considera l'arideç pròpia dels temes econòmics en que's basa l'història de la moneda, es tindrà calculat somerament l'esforç que representa aquesta obra que'l lector llig àvidament, guanyat de sobte per l'interès que en ell desperten les primeres pàgines.

Comença parlant del rei En Jaume I de València i Aragó. «L'any 1238 — escriu l'autor — pot considerar-se com a bàsic en l'organització del nou nucli mediterrani que's consolida al naixer a una diferent situació la seua capitalitat.» Seria restar interès al futur llegidor de l'obra, anar retraent els paràgrafs més interessants del llibre, a més de estar ben lluny de la veritable tasca de la crítica. Direm, en canvi, que per a donar claritat a la història de la moneda, l'autor dividix l'obra en regnats, de Jaume I a Felip V, per lo que es consegueix fer un esquema de cada període i de les acunacions, falsificacions, etcètera, etcètera, corresponents a ell; lo que equival a mostrar l'aspecte econòmic, l'armacó de cada reinat, que la política interna i externa tracta sempre de disimular; procediment també nou i de resultats sorprenents. L'obra té una superior unitat que's pot considerar com la mèdula del llibre, al anar desentrotllant cronològicament la història de la Ceca de València, sense oblidar la seua posició topogràfica, desde els primitius «alberchs», fins al carrer de Calatrava, la capelleta de Sant Jordi i la plaça de Villarrasa, on estagué instal·lat successivament; i la enumeració de les encunyacions en ella fetes, des de la seua fundació, ben entrat el segle XIV, fins al XVIII, en que la supressió dels Furs la va fer inútil. La evolució dels càrrecs de «mestre de cunys», «estirador», «ballanzari», i dels regents, que formaven verdaderes dinasties, com la dels

REVISTA DE LLIBRES

Scientia novorum

No és la actualitat algo material que's puga sospesar i medir. Encara hui, quant els hòmens i els llibres envellixen prompte, és solen trovar, molt de tard en tard, llibres que conserven la gràcia de la joventut per llargs anys. El mèrit, puix, d'un obra, serà major quant més puga sobreviure al seu autor. Ell morirà, i l'obra seguirà jove i atraient. Aquests llibres — *rara avis* — són els que per miracle humà no deixen mai de tindre actualitat. I si açò ocorre al pas dels anys, què serà quant apenes compten uns messos de vida?

Durant els últims dies d'aquest estiu prop-passat, aparegué en els escaparates de les llibreries un obra que parlava de *numismàtica valenciana* (1) segons deia la portada. No

es tractava d'un llibret més, amb notícies manosejades i teories d'ocasió. El públic aixís ho va comprendre amb clara visió de la seua transcendència, i des de la Diputació que va adquirir un bon nombre d'exemplars fins a l'última biblioteca particular, quasi no queda persona mitjanament culta o al menys amant dels valors positius de la nostra terra, que no haja adquirit l'obra; fins al punt de que aleshores d'ara es troba l'edició a punt d'esgotar-se. Al començar aquesta secció de llibres, res ens plau tant com encapsalar-la amb aquesta obra, per quant aixís complix a la més severa escrupulositat científica.

La història de la numismàtica va-

lenciana de los siglos XIII al XVIII, por Felipe Mateu y Llopis, Doctor en Ciencias Históricas. Valencia 1929. 6 fulles + XI + 162 pàgines + 1 fulla + làmines I—XX. —16.º mlla., 12 pessetes.

(1) *La Ceca de Valencia y las acuñaciones va-*

l e s A r t s

Sánchez en los segles XV i XVI—a llurs autors ja el rei En Jaume els condenava a que «sens tot remei sien penjats». I altres notícies plenes d'erudició. Podriem dir, a imitació dels retòrics del segle passat, que aquesta obra reunit armoniosament l'unitat amb la varietat. Per lo menys, el llibre és encara més clàssic de lo que l'autor podia desitjar. I clàssic s'ona a mòdul, a arquetip, a obra definitiva, bàsica; precedent i estimul.

La figura de Felip Mateu es presenta a la nostra mirada com la d'un precursor, no sabem encara certament de què: d'algo que'ns s'ona a una gran obra futura, de germanor, eminentment científica i ardenment sincera. No pot ésser d'altra manera, quant, sense haver complert els trenta anys, un—ja—erudit arqueòlec, format en nostra Universitat, confirmat per multitud de treballs de investigació, construeix esta obra, parlant de les monedes antigues, que quasi ningú creia ciència digna de seriós estudi, i menys cosa de jòvens. Felip Mateu i Llopis està destinat a ocupar un honorós lloc entre els erudits de nostra Arqueologia, i els seus conciutadans devem ésser els primers en reconèixer-ho i proclamar-ho, ans de que, ausent ja, puga estar-ho definitivament per l'incomprensible ignorància de nostres propis valors; lo que, per altra banda, no seria ninguna novetat.

Hem parlat dels valors literaris de l'obra, però no dels científics, sent aquests, naturalment, els de més preponderància en ella. Per a documentar-la l'autor ha necessitat una sòlida cultura històrica, un poder extraordinari d'adivinació i d'instint científic, i alguns anys de estudi intens i sistematitzat. L'autor presenta un complet resúm de bibliografia i de fonts, després d'haver reunit en los arxius de València, Madrid i Barcelona, un gran nombre de notícies inèdites: labor completada amb la revisió sistemàtica de les monedes en moltes col·leccions públiques o privades de les dites poblacions i encara de altres, com de Vich, Tarragona, Vilanova i Geltrú, etc., etc., i amb la confrontació de errors propis de cada cas.

Tot lo dit, representava ja algo que'n València estava totalment per fer, com ve a demostrar-ho l'escassa bibliografia valenciana que l'autor ha pogut presentar.

Al ser obra de conjunt—, que no «assaig», diga lo que vullga la extrema modestia de l'autor—la seua essencial històrica és un element de inapreciable valor per a l'estudi de la nostra història. Tota la evolució de la moneda valenciana, des de els «reals» del rei En Jaume, fins als «diners» o «menuts» i els «sissons», passant per les diferents jerarquies de «ducats», «corones» i «escuts», està perfectament estudiada des de tots els punts de vista, inclòs l'artístic i el gràfic, ja que acompanya a l'obra la reproducció de més de 400 models diferents de moneda valenciana, i a més un mapa del regne, indicant-se en ell els punts d'encunyació o falsificació de monedes.

El senyalament d'aquest alt valor valencià ha d'ésser per a nosaltres

una forta injecció d'optimisme, i la prova indubitable d'un renàixer de la cultura valenciana, que no estarà basada per aquesta volta en una literatura fallera i en un ambient de teatret de aficionats.

No oblidem que València no aplegarà a tindre una personalitat destacada, en tant que, junt a la exportació dels fruits dorats de la seua terra, no puga fer circular honrosament per lo món científic els pensaments i les obres intel·lectuals de llurs fills.

Ara, quant açò ha pres algún increment per les activitats literàries—una col·lecció i una revista—de un grup de jòvens literats valencians, res més a propòsit per a iniciar esta altra activitat científica—germana i parella—que l'obra de Felip Mateu.

A. I. U.

Informació valenciana

Taula de Lletres Valencianes

Ha sortit el darrer número, corresponent al mes de març, d'aquesta revista literària, única que posseïm en la nostra llengua vernacle. Plena d'interés, conté el següent sumari:

Eduard Martínez Ferrando: Les gràcies de Mistral.—Godofred Hernández: Colorins darders. — Josep Alcira: La mort en Venècia. — Carles Salvador: Asteriscos polítics. — Ernest Martínez Ferrando: Anna. (Un capítol de novel·la).—Una comèdia de Miquel Duràn.—E. G. Nadal: L'Acció Cultural Valenciana.—Artur Peruchó: Literatura i política.—El testament d'Amèlia.—Notes.

Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura

L'orgue d'aquesta admirable institució que tant ha fet pel resorgiment cultural de les terres castellonenques repartix ara el quadern II del present any, corresponent als mesos de març i abril.

Sumari: Julián Ribera: Las Benigarlón de Uxó.—Juan José Febrer Ibáñez: Índice del Archivo Municipal de Peñíscola.—B. Artola i Tomás: Cançó de l'horta.—J. Pascual Tirado: De la vida castellonenca: Nanos i jagants.—Angel Sánchez Gozalbo: El castillo de Onda y sus Cartas-pueblas (continuació).—Honorio García: Un bando de policía rural en el si-

glo XVII.—Faustino D. Garulla: Moros y Cristianos. Los cautivos en las fronteras (continuació).—Manuel Millán Boix: Exposición morellana de arte (continuació).—Joan Puig: El Libro de Privilegis de Caff (continuació).—Notas bibliográficas.

En plec a banda segueix la publicació d'El doncel de Xèrica, de J. M. Pérez y Martín.

Archivo de Arte Valenciano

Amb una miqueta de retard, com sol succedir amb moltes d'aques a mena de publicacions, ha aparegut el volum únic—giner-desembre—del any 1928. Es de desitjar, donada l'alta vàlua d'aquesta revista que ben prompte es posarà al corrent, amb lo que eixirà molt beneficiat l'estudi del nostre art. Com a mostra de que no exagerem, vegi's el que conté el present número:

J. Sanchis Sivera: Pintors medievales en València.—S. Carreres Zaca-rés: Cruces terminales de la ciudad de Valencia (conclusió).—Leandro de Garalegui: La Virgen de la Leche.—Manuel González Marí: Cerámica medieval valenciana. El Pavimento (continuació).—Necrología. —Crónica Académica.

Anales del Centro de Cultura Valenciana.—Enero-abril 1930.

Hem de fer constar abans de res, la nostra satisfacció pel fet de que

des de l'enguany aquesta revista es converteix en trimestral, de semestral que era, donant així una major amplitud al seu comés. En el número que ara resenyem, a part de les acostumades seccions donant compte de la marxa de l'institució s'inclouen els treballs següents:

E. López Chavarri: La danza popular valenciana.—M. González Martí: Discurso necrológico de D. José María Burguera.—I. Beneyto Pérez: De la Valencia del Quinientos. Regulación del trabajo doméstico.—J. Sanchis Sivera: Bibliología Valenciana Medieval.—Nicolau Primitiu: D'arqueologia. Excavacions de València (continuació).

Amb numeració independent, apareixen el plec número 5 de l'*Història d'Avora*, per E. Martínez Azorín, i el número 1 de la de Sèt Aigües, per J. Corbín Carbó.

Cultura Valenciana

Altra revista que pren de vell nou i des de primer d'any es converteix en bimensual. El darrer número que tenim a la vista, corresponent a giner-febrer, conté un Almanac Valencianà remarcable, amb col·laboració escullida i reculls folklòrics d'interès.

REVISAT PER LA CENSURA

ACCIÓ CULTURAL VALENCIANA

...

En que viu
en lo carrer de núm.
de se subscriu a ACCIÓ VALENCIANA
per pessetes al

Signatura.

Crònica

El dia 8 de març es va constituir per un grup de jòvens entusiastes valencianistes, la nostra Societat denominada «Acció Cultural Valenciana» dedicada a l'expansió dels ideals valencianistes i de la cultura valenciana i v'acordar en sa primera Junta, celebrada lo dit dia, la creació d'una Revista quinzenal que fora el portaveu de tota la nostra cultura.

Per a que regira la Societat es va nomenar la següent Junta Directiva:

President: Germán Vicens i Molló; Vis-President: Emili G. Nadal; Secretari: Francesc Carreres i de Calatayud; Vis-Secretari: Jesús G. Tolsà; Tresorer: Francesc Bañón i Vicedo; Comptador: Manel Sanchis Guarnier; Bibliotecari: Juli Feo Cremades; Vocals: Antòni Igual i Ubeda, Carles Tudela i Josep Llavador.

Es varen enviar a tots els periòdics del Regne un manifest invitant a col·laborar amb nosaltres.

Per això hem fet tres categories de socis: socis actius de 1 pesseta al mes; socis protectors de 2 pessetes al mes com mínim; socis simpatitzants de 3 pessetes a l'any com mínim.

SALUTACIÓ A LA PREMSA.—

Al aparèixer nostra modesta publicació, es la nostra primera salutació per a tots els nostres companys de la Premsa Regional Valenciana.

CAUSA DEL RETRAS.—A causa dels tràmits indispensables en la publicació d'aquest periòdic, hem tingut que retardar l'eixida d'aquest número en contra dels nostres propòsits. N'obstant, per a compensar als llegidors, procurarem augmentar l'original del proper número, fins a recobrar lo qu'hem perdut.

**Lo que V. pot assolir
del Establiment F. GARCÍA MUÑOZ**

Servici inmillorable
en Libreria Médica, Nacional i estrangera.

Construcció irreprotxable
en el Mobiliari Clínic.

Material d'alta qualitat
en l'Instrumental quirúrgic.

Aparells insuperables
en Elèctre-Metxina.

Condicions de pagament
molt favorables.

Servei segur i ràpid
en llurs distintes Seccions.

N'oblida qu'aquesta Casa, per s'organització i per ser una de les primeres d'Espanya, pot donar-li en condicions molt favorables, quant necessite per a sa carrera i per al exercici professional.

IMSA MARCA
D'ALTA CALITAT

Establiment F. García Muñoz

C. Hospital, 14 : VALENCIA : Telèfon 13475